

Sprawozdanie z International Conference “Social Provision for Deaf Services” oraz ESMHD SIG Meeting, 15–17 listopada 2018 roku, Wrexham, Wielka Brytania

Joanna Kobosko

W listopadzie 2018 roku Europejskie Stowarzyszenie Zdrowia Psychicznego Głuchych (ESMHD) zorganizowało dwa wydarzenia dla specjalistów zainteresowanych zdrowiem psychicznym osób głuchych – dzieci i ich rodzin oraz dorosłych – o różnych losach edukacyjnych, wyborach w sferze językowego komunikowania się z otoczeniem, początkach głuchoty, problemach „życiowych”. Spotkania odbywały się w murach Wrexham Glyndwr University, położonego w Walii (Wielka Brytania). Pierwsze z nich to międzynarodowa konferencja poświęcona wsparciu, działaniu i organizacji systemu opieki w obszarze przede wszystkim zdrowia psychicznego dla osób g/Głuchych¹ (zwłaszcza komunikujących się w języku migowym).

Drugie, należące już do tradycji, to Special Interest Group Meeting. Spotkania te należą do rzadkości w skali światowej, pomimo że spełniają istotną rolę w zakresie wymiany naukowej, jak i praktycznej dla środowisk zajmujących się szeroko rozumianym zdrowiem psychicznym osób głuchych i słabosłyszących. Obrady były tłumaczone na język migowy gospodarzy konferencji (British Sign Language, BSL), a także zapewniono „speech to text translation” – symultaniczny zapis prezentacji i towarzyszących im dyskusji w języku angielskim ze względu na obecność osób głuchych i słabosłyszących.

International Conference “Social Provision for Deaf Services”

Podczas konferencji, która miała miejsce pierwszego dnia spotkań, zaprezentowano 7 referatów, w tym przegląd badań na temat problemów zdrowia psychicznego u głuchych i słabosłyszących dzieci i młodzieży. Autor tego

¹ Pisownia dużą literą „G” odnosi się, wzorem tradycji amerykańskiej, do członków mniejszości językowej (komunikującej się w języku migowym) i kulturowej (tworzącej kulturę Głuchych), natomiast pisownia małą literą „g” dotyczy osób głuchych audiologicznie, tj. posiadających ubytek słuchu w stopniu głębokim lub znacznym. Należy w tym miejscu dodać, że na świecie pojawia się tendencja do uznawania tego rozróżnienia za przestarzałe ze względu na m.in. ogromne zróżnicowanie populacji osób głuchych w aspekcie środowiskowym, językowym, edukacyjnym, tożsamościowym czy kulturowym (zob. Marschark, Zettler i Dammeyer, 2017).

wystąpienia – dr Tio van Gent, psychiatra z Holandii, należy do czołowych znawców podjętego tematu, nie tylko w skali Europy. Wśród zaproszonych gości znalazła się także Bencie Woll, profesor z University College London, badaczka języka migowego i Deaf studies, która tym razem przybliżyła zebrany zagadnienia związane z oceną języka migowego i funkcji poznawczych u użytkowników tego języka w wieku podeszłym. Projekt badań nad dobrostanem psychicznym osób Głuchych komunikujących się w języku migowym przedstawiła dr Catherine Rogers, psycholog, osoba głucha, reprezentująca University of Manchester. Podczas konferencji poruszano także problemy związane z organizacją na terenie Wielkiej Brytanii systemu wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego osób głuchych, przede wszystkim użytkowników języka migowego, a także kwestię zasadności istnienia specjalizacji w dziedzinie „zdrowie psychiczne a głuchota”.

Special Interest Group (SIG) Meeting

W ramach cyklu spotkań SIG, które odbywały się w ciągu kolejnych dwóch dni, wystąpienia zostały podzielone na kilkanaście sesji tematycznych. Obrady otworzyła sesja „Identity, self-esteem and deaf-gain” poświęcona zagadnieniom tożsamości, samooceny oraz problematyce deaf-gain. Znalazło się w niej wystąpienie Lenki Novakovej z Czech, dotyczące znaczenia formowania tożsamości jako osoby Głuchej u młodych ludzi, jak i roli odgrywanej w tym procesie przez specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego g/Głuchych. Badania jakościowe w nurcie teorii ugruntowanej na temat uwarunkowań dobrostanu psychicznego osób, które doświadczają utraty słuchu, prezentowała Yasmin Ali, doktorantka z Nottingham Biomedical Research Centre (Wielka Brytania). Wskazała ona indywidualne różnice w tym zakresie i udział towarzyszących głuchocie nabytej innych, silnie stresujących zdarzeń życiowych.

Kolejną sesję „Psychotherapy and other therapeutical approaches”, w której podjęto problematykę psychoterapii i różnych podejść w pracy terapeutycznej, poprowadziła dr Ines Sleeboom van Raaij, psychiatra z Holandii, prekursorka działań na polu zdrowia psychicznego w odniesieniu do osób g/Głuchych. W jednym z wystąpień

Adres autora: Joanna Kobosko, Światowe Centrum Słuchu, Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu, ul. Mokra 17, Kajetany, 05-830 Nadarzyn, e-mail: j.kobosko@ifps.org.pl

psycholog Sarah Todd z National High Secure Deaf Service w Rampton Hospital (Wielka Brytania) omówiła rolę terapii doświadczeń traumatycznych prowadzonej z zastosowaniem terapii EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) w populacji osób głuchych, które weszły na drogę przestępczości, należących do grupy wysokiego ryzyka wystąpienia zaburzeń. W innej prezentacji, autorstwa dr Sally Austin (Wielka Brytania), omówione zostało znaczenie i różne aspekty formy pracy grupowej, zarówno diagnostyczne, jak i terapeutyczne. Jednocześnie dr S. Austin podkreśliła, że tego typu zajęcia niezwykle trudno realizować w populacji osób głuchych – tak bardzo zróżnicowanej pod względem stylu komunikowania się, poziomu kompetencji językowych w języku fonicznym i/lub migowym czy obecności zaburzeń rozwoju językowego, często współwystępujących z problemami w obszarze zdrowia psychicznego.

Wrexham Glyndwr University – miejsce obrad.

Sesja „Deaf and hearing partnerships at work” poświęcona była zagadnieniom nawiązywania w środowisku pracy relacji opartych na partnerstwie pomiędzy osobami głuchymi i słyszącymi. Sesję poprowadził dr Johannes Fellinger z Austrii, lekarz psychiatra i neurolog, pracujący już kilkadziesiąt lat na rzecz osób g/Głuchych, należący do grona prekursorów w dziedzinie organizacji specjalistycznej pomocy medycznej, w tym psychiatrycznej, zwłaszcza dla społeczności Głuchych. Na przykładzie placówki „Wsparcie w pracy”, powołanej przy Hospital St. John of God w Austrii, pokazywano efektywność działań podejmowanych wobec osób głuchych z problemami psychicznymi w poszukiwaniu i utrzymaniu zatrudnienia. Doświadczane przez osoby głuche problemy ze znalezieniem pracy wiążą się z: barierami w komunikowaniu się, brakiem dostępnej informacji związanej z zatrudnieniem w aspekcie prawnym czy organizacyjnym, a także różnicami kulturowymi dotyczącymi oczekiwań wobec zachowania (Głuchych) pracowników w środowiskach słyszących. Natomiast w następnym referacie z tej grupy tematycznej zaprezentowano doświadczenia ośrodka zdrowia psychicznego – Corner House w Londynie – świadczącego usługi dla osób głuchych, dzieci i dorosłych.

Podczas sesji „Assessment and diagnosis” nawiązano do kwestii oceny i diagnozy psychologicznej, a w jednej z prezentacji, wygłoszonej przez Chris M. Aanonsen z Norwegii, przedstawione zostały wyniki prac nad adaptacją kwestionariusza SDQ (*Strengths and Difficulties Questionnaire*) w języku migowym tego kraju dla populacji dzieci głuchych oraz w języku norweskim dla słyszących rodziców. Natomiast dr Sophie Roberts z National Deaf CAMHS

(Wielka Brytania) przybliżyła problem ADHD, dość często diagnozowany u dzieci głuchych kierowanych do specjalistycznych placówek zdrowia psychicznego, jak i zagadnienie konieczności dostosowania standardów diagnostycznych i leczenia do potrzeb dzieci Głuchych i ich rodzin.

Doświadczenia z 8-letniej działalności Deaf Prison Inreach Service w Anglii i Walii na rzecz zdrowia psychicznego skazanych za różne przestępstwa relacjonował w kolejnej sesji „Forensic trajectories” psychiatra, dr Manjit Gahir kierujący tą placówką. Natomiast perspektywę jednoczesnych wskazań zarówno do nauki języka migowego, jak i zastosowania implantów słuchowych u dzieci głuchych w aspekcie ich optymalnego rozwoju prezentowała w sesji „Innovation and research” dr Maria Cecilia de Moura z Brazylii na przykładzie studium przypadku głuchej dziewczynki w wieku 3 lat i 6 miesięcy. Wobec oma-

wianej dziewczynki zastosowano z pewnym opóźnieniem, spowodowanym istniejącymi ograniczeniami w działaniu służby zdrowia w tym kraju, wszelkie możliwe formy stymulacji rozwoju: ekspozycję na język migowy, implantację obuszną, terapię rozwoju mowy i języka fonicznego, po to by w przyszłości mogła osiągnąć dobry poziom ogólnego rozwoju psychospołecznego i funkcjonować w obydwu światach, g/Głuchych i słyszących.

Następny dzień obrad SIG ponownie otwierała sesja poświęcona problematyce tożsamości osób głuchych i rozpoczęła się wystąpieniem dr Joanny Kobosko, z Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie, na temat związku rozwoju tożsamości osobistej, społecznej i kulturowej osób głuchych wyposażonych w implant ślimakowy (CI) z poczuciem samotności. Okazało się między innymi, że w badanej populacji dorosłych głuchych użytkowników CI, u których pierwszym językiem służącym do komunikowania się z otoczeniem był język polski foniczny², zwiększone poczucie samotności zaobserwowano u badanych z tożsamością: społeczno-kulturową marginalną, przejawiającą się poczuciem braku przynależności zarówno do osób głuchych, jak i słyszących, oraz z tożsamością głuchych, czyli identyfikujących się z osobami głuchymi.

O dostosowaniu architektonicznym, w projektowaniu różnych obiektów i przestrzeni, pod kątem akustycznych

2 Co interesujące, około 30% uczestników badań deklarowało dobrą i bardzo dobrą znajomość języka migowego.

i wizualnych potrzeb osób g/Głuchych, jak i jego wpływie na zdrowie, tożsamość i samopoczucie, mówił kolejny prelegent – Richard Dougherty, głuchy architekt z Wielkiej Brytanii. Prezentowane idee miały na celu pokazanie, w jaki sposób architekci mogą wspierać osoby głuche, tworząc sprzyjające warunki do nawiązywania relacji społecznych i wzajemnego komunikowania się, a tym samym przeciwdziałać izolacji i wykluczeniu tej grupy osób.

Tematem przewodnim sesji „Quality of life” była jakość życia osób g/Głuchych, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby posiadające dodatkowo inną jeszcze niepełnosprawność, jak np. niepełnosprawność intelektualną. O badaniach podjętych w Austrii mówił dr Johannes Fellingner – ich celem było dokonanie oceny jakości życia i jej korelatów w tej populacji, jak i stworzenie nowego narzędzia na jej potrzeby, które miałyby służyć do pomiarów kompetencji językowych z jednoczesnym uwzględnieniem poziomu IQ badanych i ograniczeń rozwoju językowego wynikających z głuchoty. Jakości życia osób z ubytkiem

słuchu, a także ocenie zgłaszanych przez nie dolegliwości zdrowotnych, doświadczanego stresu i radzenia sobie z nim poświęcono jeszcze jeden referat wygłoszony przez dr Valjbonę Preljevic z Norwegii. Zaprezentowane badania są na etapie realizacji, a autorom projektu zależy, by pokazać, jakie są zależności między ubytkiem słuchu a zdrowiem fizycznym i psychicznym, a także strategiami radzenia sobie ze stresem w celu podniesienia jakości świadczonej dla tej populacji usług medycznych.

Relacjonowane spotkania, organizowane po raz kolejny na przestrzeni już ponad 30-letniej działalności Europejskiego Stowarzyszenia Zdrowia Psychicznego Głuchych (ESMHD), umożliwiły uczestniczącym w niej specjalistom, na co dzień mającym kontakt z osobami głuchymi/Głuchymi i słabosłyszącymi, zapoznanie się z istotnymi problemami i badaniami prowadzonymi w tej dziedzinie. Dla wielu osób zainteresowanych podejmowaną problematyką spotkania te stanowią źródło inspiracji i pole wymiany doświadczeń zawodowych i osobistych.